

KOSTNICKÉ JISKRY

Evangelický

týdeník

19/2022

*Průští číslo vyjde
13. července 2022*

Z obsahu

** Křesťanství na pouti
dnešním světem*

** Žena u studny*

29. června 2022

ročník 107

cena: 13 + 3 Kč

Poselství ke 3. neděli po sv. Trojici

*Pojďte, slyšte, všichni bohobojní, budu
vám vyprávět, co mi Bůh prokázal.*

Žalm 66,16

Žalmista končí tam, kde bych já měl začít. Sám u sebe. Já si také přeji, aby Boha chválila celá země (v.1.4) Aby Hospodinu vzdávaly díky všechny národy světa. (v.8) Tedy logicky i ti, kteří s ním do této chvíle neměli „tu čest“ (žalmista je nazývá nepřáteli a odbojníky - v.3.7). A když ne všech-

ny národy, tedy alespoň všichni „bohobojní“. (v.16) Ale co já? Co já sám? Jak často vím přesně, co by druzí měli dělat. Jak často je mi smutno z toho, že druzí nepřišli v neděli do kostela, že se neúčastní bohoslužeb, že si už ani tu Bibli neotevřou. Jak často nechápavě kroutím hlavou, když se dívám kolem sebe a vidím, čím lidé žijí. Co je smyslem jejich života, do jehož mantinelů se Bůh prostě neveleze.

Ale co já? Jak jsem na tom já sám? Můžu se ztotožnit s tím, co žalmista prohlašuje? Když je mi úzko, volám k němu? Když se trápím, prosím Hospodina, aby mě právě on utěšil, pozdvihl a podepřel? Těžko! Často si vystačím sám. Dále: Dokážu mu vzdát chválu i uprostřed trápení? (v.17) Těžko! A když k tomu dojde... Když Bůh mé volání o pomoc vyslyší a své milosrdenství mi neodepře (v.20), umím mu poděkovat? Předstoupím před něj a přinesu mu srdečné a opravdové oběti chval a díky? (v.13.15) Těžko! Aniž bych se chtěl žalmistovi hrabat ve svědomí (v.18), moje srdce rozhodně není

zcela čisté. A nakonec: Jsem ochotný či schopný mluvit s ostatními o tom, co pro mě Bůh vykonal? Těžko! Zbožným přáním žalmisty je, aby se do chvály Hospodina zapojili úplně všichni. A tak pro to i něco dělá. Zve k sobě blízké i vzdálené, aby jim vyprávěl o Bohu vysvoboditeli. „Pojďte, slyšte, všichni bohobojní, budu vám vyprávět, co mi Bůh prokázal.“ (v.16)

Silně na mě tento žalm zapůsobil. Možná i kvůli mně se druhým lidem neotvírají ani ústa, ani srdce k chvále věrného a milosrdného Boha. Co, možná... Určitě i kvůli mně! Je mi z toho všeho nakonec těžko. A tak musím začít tam, kde žalmista skončil. Už ne u sebe. To je slepá ulička. Ale u Boha, který mi stále věnuje dostatek své pozornosti, naslouchá mému hlasu, neodmítá mé modlitby, jedná se mnou a své milosrdenství mi neodepírá. (v.20) Jemu bud sláva, skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

**Petr Kulík,
farář ČCE**

v Javorníku nad Veličkou

Média a svět aneb svět podle médií

Určitě jste si také všimli, že nemůžete pustit televizi, aniž byste nebyli zahrnuti spoustou informací, co se ve světě děje, co máte kupovat, co si máte oblékat, které bance svěřit své úspory, jakým práškem na praní máte vyprat... Pokud se náhodou děje něco mimořádného, v rámci objektivit vám je poskytnut i názor druhé strany, komeňar experta jednoho i druhého názoru a člověče, vyber si! Když se ptáte, jak můžete pomoci, dostane se vám zaručených informací o tom, co právě teď společnost nejvíce potřebuje... A vychází z toho, že nejvíc potřebuje správnou politiku, správného prezidenta, správného předsedu vlády...

Kam se ztratili novináři, jako byli Karel Havlíček Borovský, Karel Čapek, Ferdinand Peroutka...?

Karel Čapek např. napsal: „Mluvíme-li o politice, myslíme tím vždycky jen poslance a politické profesionály; nikdy to slovo nevztahujeme na sebe samy. Řekl bych, že při vši kritice nesmírně přeceňujeme politiky a velmi podceňujeme svou vlastní politickou funkci.“

Každá užitečná práce je politická. Šije-li švec boty, které nás tlačí, zhoršuje tím makavě poměry beztoho dosti dezolátní; a šije-li k tomu příliš drah, zhoršuje je dvojnásob. Politický smysl každé práce je dělat ji tak, aby tím pokud možno získal život těch ostatních. Kdybychom řekli, že politika je péče o veřejné blaho, tedy švec pečuje o veřejné blaho především dobrými botami a řezník dobrým masem; jejich politické ideály jsou pro veřejné blaho jaksi méně důležité. Já nevím, čím vy jste; ale jste-li odsouzeni dělat takovou práci, že pro veřejné blaho je zcela lhostejno, dělá-li se dobře nebo špatně, ochotně nebo neochotně, nebo nedělá-li se vůbec, pak vás, pane, lituju; musím to být otrava. Ale je-li vaše práce taková, že jí můžete rozmnožit úhrn statků nebo zvýšit úroveň života ku prospěchu hodně mnoha lidí, pak, pane, jste politicky velmi aktivní...

Řekl bych, že ideál demokracie je součinnost odborníků. Dnes sice ještě platí moudré slovo, že demokracie, toť diskuse; ale diskusi pěstujeme obyčejně jenom tehdy, když nevíme docela přesně, co se má dělat. Diskutují-li doktoři, má-li nebo nemá-li se řezat určitý případ apendicity, svědčí to o tom, že jejich lékařská jistota není ještě úplná. Nepřáli bychom si, aby dělníci diskutovali, spadne-li náš dům; ve věcech života je nám milejší nesporná jistota. Zatím však rozumíme demokracii v tom smyslu, že mám-li to tak říci, zedníci diskutují, má-li se řezat slepé střevo. Až získáme ve velmi četných oborech života rozsáhlejší zkušenosti a nesporné jistoty, ztenčí se podstatně oblast možných diskusí a tím i melhubovské politiky; ale jediná cesta k tomu je právě získávat zkušenosti a pokoušet se o potřebné jistoty. Avšak takové věci leží ve směru všeho druhu užitečných prací a nedají se objevit diskusí ani hlasováním...“ Smutné je, že současní novináři vědí všechno nejlíp a ještě smutnější je, že se lidé dělí na ty, kteří jim věří, a ty, kteří jim nevěří. Totéž platí i o politicích.

Helena Bastlová

Nanebevstoupení Pána Ježíše Krista

L 24,36–53 a Sk 1,2–14

Po přečtení uvedených textů z Písma Svatého si znovu uvědomuji a my všichni uvědomíme, že oba oddílky napsal jeden a tentýž člověk. Ano, Skutky apoštolů začínají stejným příběhem, kterým Lukášovo evangelium končí. A to je velice zvláštní. Vypadá to, jako kdyby evangelista Lukáš dělil dějiny na ty před nanebevstoupením a po nanebevstoupení.

My se mnohokrát setkáváme s dělením dějin, které nám poskytuje náš kalendář, to znamená, který rozděljuje dějiny na ty před Kristem a ty po Kristu.

Pokud pozorně čteme evangelia, pak zjišťujeme, že to nejdůležitější se vždy točí kolem smrti Pána Ježíše a Jeho vzkříšení. Tomu každý z evangelistů věnuje největší část svého sepsání. Dá se tedy čekat, že i Lukáš bude postupovat podobně. Ale je to od něj jiné, on vše rozděluje právě příběhem nanebevstoupení. Příběhem, který má své místo v kalendáři církve, ale dá se říci místo druhořadé. A nutno přiznat fakt, že se to tak opravdu děje. Tento svátek vychází na čtvrtek, uprostřed týdne, 40. den od vzkříšení, a nijak zvlášť se neslaví. Mnozí z křesťanů o něm ani

neví. Také teologům připadá vyprávění o nanebevstoupení jako něco co do zvěsti o spasení tak nějak úplně nezapadá, spíše to tam vyčnívá. Evangelista Lukáš však má jiný názor a my si můžeme zkusit co a proč ho vedlo k takovému vnímání života a světa?

Mluvíme-li o díle spásy, určitě vnímáme jako podstatné vzkříšení Pána Ježíše. O tom není u evangelistů sporu. Ale k plnému porozumění dějin křesťanství dle Lukáše je nanebevstoupení naprosto klíčové.

Před nanebevstoupením jde o přídokončení na str. 2

AKTUALITA: NOVÝ DĚKAN EVANGELICKÉ TEOLOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

V úterý 31. května byl ve Vlasteneckém sále Karolina rektorkou Karlovy univerzity Milenou Králíčkovou slavnostně inaugurován nově zvolený děkan Evangelické teologické fakulty UK Jan Roskovec. K čtyřletému funkčnímu období nastoupil 1. června. Jan Roskovec se narodil 25. února 1966. V letech 1984–1990 studoval na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze (nyní UK ETF) a v letech 1989–1990 na Westminster College v Cambridge (Velká Británie). V Českobratrské církvi evangelické působil v letech 1990–1999 jako vikář a později jako farář v Českém Brodě. V roce 1996 absolvoval tříměsíční studijní pobyt na teologické fakultě Friedrich-Alexander Universität v Erlangen (SRN)

Od roku 1999 je vědeckým pracovníkem Centra biblických studií UK a AV ČR V letech 2004–2005 byl na částečný úvazek farářem Českobratrské církve evangelické v Nymburce a od r. 2005 působí na katedře Nového zákona UK ETF. Od roku 2011 je ředitelem Centra biblických studií. „Evangelická fakulta je otevřena všem studentům, kteří mají zájem zde studovat, vymezení evangelická je označení toho, z čeho vycházíme a kam se snažíme směřovat, tedy zaměření, vůbec ne profese a tím méně nějaké požadované příslušnosti“, uvedl před časem bývalý děkan fakulty Jindřich Halama v rozhovoru pro Christnet. Fakulta nabízí bakalářské obory, navazující magisterské a doktorské. Nejstarší, již stoletý obor je Evangelická teologie (bakalářská i magisterská), zaměřená na odbornou teologickou práci s využitím biblických jazyků, připravující také (ale nejen) pracovníky pro možnou církevní službu. Dalšími obory jsou Pastorační a sociální práce a Teologie křesťanských tradic. Tento obor je zaměřen na ekumenické vzdělávání a orientaci v teologii širokého spektra křesťanských církví i jiných náboženství.

(hb)

UKRAJINSKÁ PRAVOSLAVNÁ CÍRKEV VYHLÁSILA NEZÁVISLOST NA MOSKEVSKÉM PATRIARCHÁTU

Rada ukrajinské pravoslavné církve moskevského patriarchátu (UPC-MP) 27. května 2022 oficiálně vyjádřila nesouhlas s postojem ruského patriarchy Kirilla k válce na Ukrajině a vyhlásila nezávislost na moskevském patriarchátu, ke kterému se dosud hlásila. Informovala o tom ruskojazyčná verze stanice BBC. Moskevský patriarcha Kirill, nejvyšší představitel ruské pravoslavné církve a spojenec ruského prezidenta Vladimira Putina, odmítl odsoudit útok na Ukrajinu. Na Ukrajině působí vedle UPC-MP také na Moskvě nezávislá ukrajinská pravoslavná církev (UPC), která vznikla v roce 2018.

„Koncil odsuzuje válku, která je porušením božího přikázání ‚nezabíješ‘. Vyjadřujeme upřímnou soustrast všem, kteří kvůli válce trpí,“ napsalo v prohlášení vedení ukrajinské církve po koncilu, na kterém se zabývalo ruskou agresí vůči Ukrajině. Podle ukrajinské církve byly její vztahy s moskevským vedením od vyhlášení válečného stavu na Ukrajině „komplikované nebo žádné“.

„Rada přijala příslušné dodatky a změny Statutu o správě Ukrajinské pravoslavné církve, které hovoří o plné autonomii a nezávislosti Ukrajinské pravoslavné církve,“ uvedli účastníci Rady. BBC uvádí, že zatím není jasné, jaké změny byly v zakládací listině provedeny. UPC-MP byla na Ukrajině už od takzvaného Euromajdanu z roku 2014 považována za ruskou „pátou kolonu“ a za součást Moskvou vedené hybridní války proti Ukrajině, neboť se její většina tehdy otevřeně postavila na stranu Ruska.

„Farnosti ukrajinské pravoslavné církve jsou pod neustálým tlakem státních orgánů,“ uvedl podle agentury APA metropolita Onufrij na setkání biskupů, kněží a laiků ze všech ukrajinských diecézí v Kyjevě. Odpůrci církve již zaútočili na více než 40 bohoslužebných míst a místní politici nezákonně zakázali nebo omezili činnost místních farností ve více než 20 případech, uvedl Onufrij.

Postoj ukrajinské církve moskevského patriarchátu je podle agentury AFP zlomový a v posledních letech se jedná již o druhý rozkol v rámci ukrajinské církve. K pravoslaví se hlásí asi 60 procent ze 41 milionů Ukrajinců. Hlásí se ke dvěma různým církvím: ukrajinské pravoslavné církvi moskevského patriarchátu a nezávislé (autokefální) ukrajinské pravoslavné církvi založené na konci roku 2018, píše APA. Moskevská má asi 12000 farností, nová nezávislá církev má asi 7600 farností.

V dubnovém průzkumu 63 procent Ukrajinců podpořilo myšlenku oddělení ukrajinské pravoslavné církve od moskevského patriarchátu. Stovky ukrajinských kněží také na začátku dubna podepsaly otevřený dopis, v němž vyzývají k tomu, aby Kirilla kvůli jeho postojům ke konfliktu soudil církevní soud.

www.christnet.eu

PAPEŽ JMENOVAL 21 NOVÝCH KARDINÁLŮ, OPĚT JSOU Z RŮZNÝCH KOUTŮ SVĚTA

Papež František po polední modlitbě 29. května oznámil jména 21 nových kardinálů a svolal konzistoř na 27. srpna. Mezi novými kardinály jsou osobnosti z celého světa, včetně italského arcibiskupa působícího v Mongolsku. Šestnáct z nich je mladších 80 let, a mohlo by tak v případě úmrtí či rezignace papeže volit novou hlavu Římskokatolické církve. Informovala o tom agentura Reuters.

Na seznamu, který zveřejnil server Vatican News, je i několik arcibiskupů z Latinské Ameriky, konkrétně z Brazílie, Paraguaye či Kolumbie. Dále je mezi nimi také arcibiskup z Východního Timoru či z Indie, biskupové z Nigérie, Ghany, amerického San Diega, z italského města Como nebo i metropolitní arcibiskup francouzské Marseille Jean-Marc Aveline.

Reuters ze seznamu vyzdvihl italského arcibiskupa Giorgia Marenga, který v současnosti působí jako apoštolský prefekt v mongolské metropoli Ulánbátaru. V Mongolsku se ke katolické víře hlásí jen asi dvě procenta obyvatel, přes polovinu obyvatel této země jsou buddhisté.

„Modleme se za nové kardinály, aby mi potvrzením své oddanosti Kristu pomáhali v mé službě římského biskupa pro dobro celého svatého Božího lidu,“ uvedl papež po přečtení seznamu nových kardinálů. Papež František za svého pontifikátu, který začal v březnu 2013, vybírá na seznam nových kardinálů církevní činitele z nejzazších koutů světa. V předchozích letech to byli například duchovní z tichomořského souostroví Tonga, dále z Barmy či Vietnamu. Předloni jmenoval kardinálem prvního Afroameričana, washingtonského arcibiskupa Wiltona Gregoryho.

Podle Vatican News dnes tvoří kardinálské kolegium 208 kardinálů, z nichž 117 je volitelů a 91 nevolitelů. 27. srpna se počet kardinálů zvýší na 229, z toho 132 volitelů.

podle ČTK

Inzerce

Realitní makléř z Církve bratrské - Realitní služby křesťansky pro křesťany. Jmenuji se Ruslan Grycik a pomáhám s prodejem a pronájmem například Čechami. Spojme se a najděme společnou cestu, jak mohu pomoci i Vám. Více na: www.realitniodbornik.cz/prokrestany, nebo volejte +420734640054

Farní sbor ČCE v Karlových Varech nabízí k okamžitému pronájmu ve svém sborovém domě v centru Karlových Varů 1 + 2. Přihlášky podávejte do sídla sboru - Zahradní ul. 33, 360 01 K. Vary.

č. 2

Nanebevstoupení Pána Ježíše Krista

L 24,36–53 a Sk 1,2–14

Dokončení ze str. 1

běh o Pánu Ježíši, zatímco po nanebevstoupení je to příběh církve, a tedy příběh naší!!! Než došlo ke vzkříšení znali učedníci Pána Ježíše jako člověka. Setkávali se s ním jako s člověkem, mluvili s ním jako s člověkem, vnímali jeho únavu, radost, ale i pláč a hněv či rozhořčení. I když byl jejich učitelem, přece jenom ve svém lidství byl jedním z nich. Po vzkříšení se situace mění. Učedníci potkávali Ježíše, ale dokud jim neotevřel duchovní zrak, tak jej nepoznávali. Vzpomeňme na příběh dvou učedníků kráčejících do Emauz. Šli velký kus cesty s někým, s kým předtím putovali dennodenně po dobu tří let a najednou ho nepoznali? To není přece normální. Po vzkříšení byl Pán Ježíš již v oslaveném těle, byl tedy jiný, než si to umíme představit. Přitom zároveň s učedníky jedl, nechával je, aby se ho dotýkali, sám pro ně chystal jídlo. Choval se opět jako člověk, ale jen tehdy, když se rozhodl, že se tak bude chovat. Jeho přítomnost byla pro učedníky obestřena tajemstvím. Už to nebylo jako dříve. A tento nový stav skončil právě nanebevstoupením.

Mít takového hrdinu, kterým sice nedisponujeme či nemůžeme manipulovat, ale víme, že je na naší straně, to by se leckomu z nás líbilo. Leckdo by rád měl po boku někoho, kdo dokáže vyřešit jakoukoliv situaci. Kdo vždycky umí překvapit něčím, co se vymyká naší běžné lidské zkušenosti. A nakonec, kdo by skupině takto výjimečných učedníků poskytoval určité privilegované místo ve světě a tam kde jsou. To by

se nám a kde komu líbilo. Pán Ježíš ale věděl, že takto cesta nevede. Svým 40denním zjevováním se učedníky nejen potěšoval, klidnil, ale i ujistil, že se nemusí bát a děsit, že jeho příběh neskončil na kříži!! Ale zároveň znal a věděl, že touto cestou by těžko bylo možné pokračovat dál a budovat církev?

Abychom my, ty, milá sestro, ty, milý bratře i já mohli tu i dnes sedět a vyznávat, že Pán Ježíš Kristus je i naším Spasitelem, ba co víc, že je Spasitelem celého světa, pak bylo nezbytné tuto část – dobu potěšování a uklidňování zdrcených učedníků ukončit!

Pán Ježíš současně učedníkům vysvětluje, že se nejedná o žádnou změnu v jeho přístupu ke světu. ANO, že nejde o nic jiného než o naplňování toho, co učil, když byl ještě s nimi před svým ukřížováním: „To jsem měl na mysli, když jsem byl ještě s vámi ...“, říká. A tak učedníci začínají vše postupně chápat nově a více do hloubky. A podobně je to i s každým z nás i dnes.

I naše víra roste postupně. Mnohému z toho, co jsme již tolikrát slyšeli, začínáme rozumět až postupně, a i v určitý čas, kdy jsme my sami k tomu vnitřně připraveni.

To postupně uvádění do hlubin víry, to je to, co dnes v církvi vykonává Duch Svatý.

To je dílo onoho Utěšitele, který by nemohl přijít, kdyby Pán Ježíš Kristus nevystoupil z tohoto světa před zraky učedníků na nebesa.

Pán Ježíš nám říká jednoznačně a jasně, že kdyby neodešel, nemohl by Duch Svatý přijít. Není to kvůli tomu, že by si sám Bůh sobě konku-

roval, ale proto, že by to člověk ve své různorodosti neunesl.

Z těch posledních instrukcí, které Pán Ježíš Kristus před svým nanebevstoupením učedníkům dává, můžeme poznávat ba přímo přijímat, že ačkoliv již učedníci pochopili mnohem víc, než kolik chápali před smrtí a vzkříšením, přece jenom by nemohli jen tak vyrazit do světa a začít hlásat evangelium, zvěst o spasení pro každého, kdo činí pokání a přijímá vzkříšeného Ježíše Krista. Nadělalo by to spíše více škody než užitek.

Sice z jedné strany Pán Ježíš jednoznačně a bez jakýchkoliv dalších podmínek učedníky posílá a říká jim: „Vy jste toho svědkové ...“, ale z druhé strany současně jim ukládá, aby s ničím nezačínali, dokud nebudou vyzbrojeni mocí z výsosti. Ano, i cesta víry má svůj vývoj, a to i u každého z nás, pamatujeme na to!

Nikdy neporozumíme všemu najednou a také nikdy nedokážeme ve své síle měnit svět kolem k lepšímu. Ze Skutků apoštolských víme, že čekání trvalo 10 dní. Nedávno jsme si i my připomínali svátek Letnic, kdy byli učedníci naplněni Duchem Svatým a hned pak začali s šířením evangelia.

Nanebevstoupením si připomínáme něco jako poslední kamínek do mozaiky spásy. Nezbytnou událost k tomu, aby církev vůbec mohla vzniknout a abychom i my směli a mohli čerpat sílu, pokoj a radost z onoho nevyčerpatelného zdroje, který je v našich srdcích skrze Ducha Svatého přítomen! Tak za to vše buď našemu Pánu a Bohu čest i sláva!

Josef Ptáček

Jan Bistranin (ed.): Dědic české reformace

PAMÁTNÍK K NEDOŽITÝM PADESÁTINÁM DANIELA NEVEČEŘALA–NEVALA

Jakmile jsem se dozvěděl, že náš spolek Exulant chystá knihu o Danielu Nevalovi (1970–2005), potěšilo mě to a byl jsem zvědavý, co se o něm dočtu. Měly to být (a také jsou) vzpomínky jeho blízkých a spolupracovníků a též ukázky jeho textů. Věděl jsem o něm pouze to, že taky pochází z exulantské rodiny, že před nějakými dvaceti lety vyučoval na teologické fakultě a že těsně před svatbou nečekaně zemřel ve svých pětatřiceti letech. V roce 2020 by mu bylo padesát let, a právě k tomuto výročí spolek Exulant vydal vzpomínkovou knihu (byť o rok později, z důvodu covidové pandemie).

Občas se mě někdo zeptá, jestli jsme se na fakultě potkávali. Je to možné, protože ve školním roce 1996/1997 tam studoval, ale chodil do třídy pro cizojazyčné studenty. Jeho otec Jaroslav Niewiecerzal z exulantského rodu Nevečeřalů emigroval roku 1962 z Polska do Švýcarska, tam si změnil jméno a oženil se. Danielovou mateřštinou tedy čeština nebyla, nicméně se česky naučil a svůj český původ si uvědomoval. Čas od času o něm někdo v Exulantu promluví a ostatní moudře pokývají hlavami. Říkal jsem si, že to asi byl sympaták a že asi napsal nějaké zajímavé texty. Podle všeho jsem se mýlil, a to proto, že jsem ho nedocenil ani v jednom.

„Pečlivost a preciznost a velké pracovní nasazení se v Danielově osobnosti snoubily s otevřeností a přátelským duchem.“ Takto pěkně o něm píše evangelický farář Jan Satke a podobně mluví i autoři dalších příspěvků, jimiž jsou: Edita Štěřfková (historička specializující se na pobělohorský exil), Eva Melmuková (farářka, teoložka, historička, docentka ETF UK), Michael Hoffmann (evangelický farář v Norsku), Markus Giger (slavista, pedagog Ústavu východoevropských studií FF UK), Dagmar Čapková (komenioložka, profesorka FF UK), Jan B. Lášek (teolog, profesor HTF UK, AV ČR), Petr Melmuk (evangelický farář). V knize na něj vzpomínají jako na výjimečně vzdělaného. Řečí ovládal víc než deset: uměl jazyky, jimiž se mluví ve Švýcarsku, naučil se polsky, protože v Polsku jeho rodina žila několik staletí, naučil se i ruštinu a další jazyky. Jeho otec ještě v Polsku vystudoval elektroinženýrství, Daniel vystudoval fyziku na

vysoké škole v Curychu. Jeho dědeček byl farářem v polském Zelově, a to zrovna v šílených letech 2. sv. války. Daniel vystudoval i teologii, později filosofii, obojí v Curychu a z obojího získal doktorát. Jeho velkým zájmem byla česká reformace a především Jan Amos Komenský. „Komenského univerzalizmus mu byl neobyčejně blízký. Daniel dobře věděl, že Komenský se snažil o jednotu vědeckého poznání a víry (...). Jako školný fyzik a současně teolog viděl, jak důležitý je holistický přístup i v současnosti.“ (J. B. Lášek). Zajímal se i o politiku 20. století, o Masaryka, Beneše, studoval v moskevských archivech.

Na konci knihy je citován jeden z posledních Danielových mailů. Přemýšlí v něm o svých českých reformačních kořenech. Tyto úvahy jsou pro mě osobně velice cenné, protože i já pochopitelně přemýšlím o tomtéž. Že pocházím z několik set let starého exulantského rodu, to jsem se dozvěděl asi až v polovině svých teologických studií. Když se naši rozvedli, celá exulantská rodina na nějakých 25 let zmizela a s druhou rodinou, jež je evangelická od 20. let 20. století, začala navazovat kontakty až po smrti mých prarodičů. To byli jedni z těch, co chodili do zelovského kostela na bohoslužby faráře Nevečeřala a do Československa přišli po 2. sv. válce. Proč z našich životů zmizeli? Zanedbal snad Danielův dědeček něco ve své pastorační činnosti? Anebo za to mohou jiní démoni, s nimiž si církevní společenství neporadí? – I takové úvahy se honí hlavou při četbě této zajímavé knihy.

Danielovo dílo je asi jako krásně malovaná rozbitá váza, z níž se našlo jen několik střepů. Čemu dát přednost: být vděčný alespoň za ty nalezené, anebo truchlit nad těmi ztracenými? V případě Daniela Nevala, mj. nadějného komeniologa: být vděčný za ta setkání, která se uskutečnila, a za texty, které napsal, anebo truchlit nad tím, co se nestalo, a nad texty, které nenapsal? Pokud jde o autora těchto řádků – neznal jsem ho, ale i nepřímé seznámení se s ním v této vzpomínkové knížce mě těšilo, a snad se povede přeložit a vydat ty jeho texty, které znalci znají, ale vydány nebyly.

Pavel Čáp

Jiří Jurok: Jehan Susque je náš Jan Žižka z Trocnova

V minulém roce jsem v tomto týdeníku publikoval svůj článek: Co v Čornejově Janu Žižkovi nebylo (Kostnické jiskry 106, č. 17/2021, 9. června 2021, s. 3 – 4) s upozorněním na dvě odborné studie, přinášející zčásti nová a zčásti pravděpodobná fakta o husitském vojevůdci Janu Žižkovi z Trocnova jak v Čechách a na Moravě, tak jako Jehanu Susque de Behaigne (Bohemie) v Burgundsku. Koncem minulého roku se mně podařilo najít přesvědčující důkaz, že Jehan Susque a Jan Žižka z Trocnova je jedna a táž osobnost. Tím se současně mění pohled na Jana Žižku jako předhusitského lapku a místo něj před námi vystupuje Jan Žižka jako bojovník královské strany, dvořan a diplomat burgundského vévody Jana Nebojácného, ještě předtím než se stal dvořanem českého krále Václava IV. Lucemburského.

Obě zmíněné studie se vzájemně doplňují

Ačkoliv svou studii (*Jan Žižka z Trocnova – straník krále Václava IV., moravského markraběte Prokopa a široce známý hejtmán předhusitských lapků?*) Jihočeský sborník historický 88, 2019, s. 7 - 56) jsem napsal již v roce 2018 a studii francouzského historika **Bertranda Schnerbe**a (*Jehan Susque – panoš z Českého království na vévodském dvoře v Burgundsku*) Jihočeský sborník historický 89, 2020, s. 5 – 24) jsem dostal ve francouzštině v září 2019, kdy již má studie byla v tisku, obě studie se pozoruhodně shodují a jakoby na sebe navazují. Ve své studii jsem na základě Žižkově odpovědi (vypovězení) zástí Jiřdřichovi z Rožmberka spolu s celou skupinou nižších šlechticů určil veřejnoprávní důvod této osobní války, a sice vystoupení na obranu panskou jednotou zajatého českého krále Václava IV. Lucemburského v roce 1402. Druhá zajímavá studie od univerzitního profesora Bertranda Schnerbea přinášela podrobné seznámení s jeho objevem působení českého panoše „*Jehana Susque de Behaigne*“ (Bohemie) na burgundském dvoře v letech 1404 – 1409, jehož pokládá za totožného s Janem Žižkou.

Žižkova odbojná činnost v letech 1402 – 1403, dosud kladená až do let 1405 – 1409, byla vystřídána po osvobození krále Václava IV. ze zajetí ve Vídni 11. listopadu 1403 Susqueovým - Žižkovým uchýlením na dvůr Lucemburkova příbuzného a spojence v Řádu točenice vévody Filipa II. Smělého na Nový rok 1404. Po Susqueově - Žižkově účasti na vojenské přehlídce v Paříži 23. září 1405 o něm není po celý rok 1406 až do února 1407 v burgundských pramenech žádná zmínka. V této době se, podle nás Jan Žižka tak jako tak z Čech, kde mu jako zemskému škůdci podle výnosů českého zemského soudu z února 1402 hrozila šibenice, přesunul na Moravu. Tam působil na hradě Kraví Hora u Náměště nad Oslavou, patřícího podle nás jedinému majiteli Jindřichovi ze Šelmberka, jenž spolumajitelku hradu Zdenku z Odlochovic, vdovu po Přibkovi ze Šelmberka odtud právě v roce 1402 vyhnal. Kromě Popravčí knihy pánů z Rožmberka a Popravčích a psaneckých zápisů jihlavských je Žižkova lapkovská činnost bez bližší datace zmíněna i v Proskripčních záznamech města Prostějova patrně v roce 1406. Od února 1407 se Susque – Žižka objevil u burgundského vévody Jana Nebojácného, jemuž prodal asi vyvezeného koně z Čech, vévoda ho vzápětí vyslal jako kurýra do Uher a Čech od 1. března 1407 do 5. září 1407. V následujícím poselstvu burgundského komorníka Regniera Pota mezi 13. listopadem 1407 a 20. červnem 1408 Susque – Žižka není dosvědčen, takže mohl odbojně opět působit v Čechách a na Moravě. Podle útrpné výpovědi Matěje Vůdce před 2. červnem 1409 v Českých Budějovicích totiž připravovali v minulém roce (1408) Žižka, Kolúch a Matěj Vůdce útok na královský hrad Hus u Prachatic. Naopak je Susque – Žižka dosvědčen v posledních dvou poselstvích Regniera Pota mezi 6. červnem 1408 a 23. červnem 1409 (s vyúčtováním 3. července 1409). Naposledy jako kurýř byl Susque – Žižka vyslán do Čech snad hned po 3. červenci až do 21. listopadu 1409.

Kdo je francouzský historik Bertrand Schnerb?

Bertrand Schnerb (*1958 -), objevitel záznamů o Jehanu Susqueovi v burgundských účtech, patří k předním francouzským historikům zabývajícíím se středověkými dějinami, je profesorem na univerzitě v Lille a je předsedou burgundské historické společnosti. Je autorem řady odborných studií a článků a několika významných knih. Z nich lze jmenovat především *Les Armagnacs et les Bourguignons. Le maudite guerre*, Paris 1988 (Armagnakové a Burgund'ané. Špinavá válka) o konfliktu mezi orleánskou stranou a burgundskými vévody v letech 1407 -

1435 a L' État bourguignon 1363 – 1477, Paris 1999, 2006 (Burgundský stát 1363 – 1477) o dějinách samostatného Burgundska v době, kdy se postupně stále více osamostatňovalo od Francouzského království (s úplnou samostatností od roku 1435). Čeští diváci ho mohli u nás zaznamenat nedávno v České televizi v uváděném pořadu o historii kláštera na hoře Mont-Saint-Michel v Normandii.

Širší souvislosti příchodu Susqueho – Žižky do Burgundska
V době příchodu Jehana Susque de Behaigne (z Čech) do Burgundska soupeřili o vládu nad Francouzským královstvím místo duševně nemocného krále Karla VI. (1380 – 1422) burgundský vévoda Filip II. Smělý (syn francouzského krále Jana II. Dobrého a Jitky Lucemburské s přemyslovskou krví) s vévodou Ludvíkem Orleánským (syn francouzského krále Karla V. a Jany Bourbonské). Spor obou stran vystupňovalo zavraždění Ludvíka Orleánského družinou nového burgundského vévody Jana Nebojácného v Paříži 23. listopadu 1407, což znamenalo občanskou válku obou stran – Burgund'anů a Armagnaků v letech 1407 – 1435. Krátce předtím Susque – Žižka prodal vévodovi Janu Nebojácnému další dva koně, a sice plaváka a grošáka z Čech 28. října 1407 a snad odešel s dalším poselstvím Regniera Pota do Čech 13. listopadu 1407, každopádně až do 6. července 1408 o něm není žádná jasná zpráva. Susque – Žižka se účastnil ještě tří dalších poselství v letech 1408 – 1409 a pouze jednou spolu s Regnierem Potem a jeho doprovodem patnácti rytířů z poselství 23. září 1408 zasáhl i do této občanské války v bitvě u Othée, kde vévoda Jan Nebojácný porazil vzburěné Lutyšany. Burgundského vévodu Jana Nebojácného zavraždil dauphin a budoucí král Karel VII. (1422 – 1461) se svou družinou 10. září 1419. Následující burgundský vévoda Filip III. Dobrý uzavřel smlouvou v Troyes spojenectví s Angličany v roce 1420. Proto i svatá Jana z Arku z burgundské vesnice Domrémy pomáhající francouzskému králi Karlu VII. k jeho korunovaci v Remeši v roce 1429, byla právě Burgund'any vydána Angličanům a upálena jako kačfíka v Rouenu v roce 1431. (Nehledě na to, že samotná Jana z Arku napsala kačfickým husitům výhružný list v roce 1429.) Občanská válka Burgund'anů s Armagnaky (součást Stoleté války) skončila smlouvou v Arrasu v roce 1435, kdy se vévoda Filip III. Dobrý vzdal spojenectví s Angličany a byl propuštěn z lenního vztahu k Francouzskému království a Burgundsko se stalo samostatným státem v letech 1435 – 1477.

Česká šlechta na vévodském dvoře v Burgundsku

Na vévodském dvoře burgundských vévodů Filipa II. Smělého a jeho syna Jana Nebojácného se octla celá řada českých šlechticů. Pokusil se je v jiné starší studii identifikovat francouzský historik Bertrand Schnerb, ale až na dva se mu to jak z důvodu nedostupnosti českých pramenů, tak obtížnosti identifikace, ne úplně podařilo. Kromě jím předpokládané identifikace Jehana Susque s Janem Žižkou z Trocnova určil pouze rytíře Jana z Okoře, příslého do Burgundska 20. července 1403, jako syna původně měšťana Františka Rokycanského, deskového majitele hradu Okoř. Mně se podařilo identifikovat celkem sedm dalších šlechticů, a sice pány: Albrechta Kornhauzského z Kolovrat uvedeného ve vévodském mandátu z 20. dubna 1405, Jindřicha Lacemboka z Chlumu a Košumberka ve škole burgundské etikety v roce 1408, Jana Hanovce ze Švamberka v doprovodu vévody Jana Nebojácného v květnu 1418, rytíře: Zikmunda(?) Kdulince z Ostromíře v letech 1409 - 1441 a panoše: Klause v letech 1383 – 1396, snad totožného či příbuzného se sekretářem moravského markraběte Jošta, Viléma Sudlici z Litovan v letech

1404 – 1416 a Wolfarta von Rackla z Moravy (bez data). I tak je několik dalších šlechticů pouze podle křestních jmen naprosto neurčitelných, jeden jmenovaný jako Roger Rache z Kolína v letech 1398 – 1415, byl snad německý patricij. Z výše uvedených šlechticů nejméně tři patřili ke královské straně Václava IV.: Jindřich Lacembok z Chlumu a Košumberka, Jan Žižka z Trocnova a Vilém Sudlice z Litovan, u dalšího Jana z Okoře je příslušnost ke dvorské šlechtě pravděpodobná. Přesvědčující důkaz: Jan Žižka přišel do Burgundska současně s Vilémem Sudlicí z Litovan Jak jsem uvedl již výše, koncem minulého roku jsem našel přesvědčující důkaz identifikace Jehana Susque jako Jana Žižky z Trocnova. Stala se jimi pro mě klíčová slova obsahující jméno jednoho z českých šlechticů na vévodském dvoře v Burgundsku: „Gillaume de Sully“, označeném jako „escuiet du pais de Behaigne“ – tj. panoš ze země Čechy. Tohoto pro mě původně zcela záhadného šlechtice jsem při zmíněné předchozí analýze všech šlechticů na vévodském dvoře v Burgundsku a po uvědomění si, že Bertrand Schnerb uvádí, že přišel do Burgundska současně s Jehanem Susque kolem 1. ledna 1404, identifikoval jako Viléma Sudlici z Litovan! Tuto identifikaci mohu podpořit nejméně třemi důvody: **Za prvé** podobnost jména Guillaume de Sully (vyslovované jako Džilóm de Sily) s Vilémem Sudlice. Takto byl psán například v moravských půhonných knihách – Vilém Sudlice z Litovan. Ale v německy psaných Popravčích a psaneckých zápisech jihlavských je psán jako „das der Sudlycz und Wylhelm vom Küperg“ (Vilém Sudlice z Kraví Hory) a dvakrát jako „des Südlitz“. Tzn. v němčině se jeho jméno vyslovovalo Vilhelm či Vilém de Sidlic, přičemž podle pravidel francouzské výslovnosti se koncové souhlásky ve francouzštině nevyslovují, takže francouzsky jeho jméno znělo: Vilém de Sidli, což je už blízké Džilóm de Sily. Tu je též důležité vysvětlit, že na vévodském dvoře v Burgundsku se pravděpodobně mluvilo nejen francouzsky, ale i německy a vlámsky podle zemí, které k Burgundsku patřily. Navíc západní část vévodství Burgundsko s Brabantem a Flandry patřily k lénům Francouzské koruny a východní část hrabství Burgundsko – Besancon s částí Lotrinska k Římsko-německé říši. Ve své nahoře zmíněné studii jsem také uvedl, že Jan Žižka znal a domlouval se německy, neboť podle výpovědi Matěje Vůdce jednal o odbytu ukořistěného kramářského zboží například s rakouskými šlechtici Hansem Truchsessem z Grubu na Karlsteině a Leopoldem Krajířem z Krajků na Thürnau u Drosendorfu - Drozdovic na jejich hradech v Rakousku. Konečně křestní jméno Vilém je v české šlechtě zaznamenáno zcela výjimečně a hlavní pojmenování "Suly" jednoznačně ukazuje na nejdůležitější jméno dotýčného: Sudlice. Z ostatních šlechtických rodů ze Sudlic, Sudlický, Sudoměře, Sudslavě, Sulek, Sulevič, Sulic, Sulislavě a Sulislavic se nikdo v tomto období se jménem Vilém nevyskytoval. **Za druhé:** Guillaume de Sully - Vilém Sudlice sloužil nejprve jako panoš, později též jako číšník na vévodském dvoře, a to až do roku 1416. Málo se dovidáme o jeho funkcích na dvoře, spíše se o něm více v účtech píše jako o šlechtici paláce a šlechtici války, který bojoval zejména proti Angličanům v Pikardii a v Calais v roce 1406 (snad na podzim) a proti vévodovi z Gueldre a Brabantu na podzim 1407. V říjnu 1407 obdržel stejně jako jiní šlechtici dar 20 franků určených na vyzbrojení a vystrojení armády vyslané proti vévodovi Renaudovi IV. v Gueldre a proti věvodovi z Brabantu. Obdobný dar 30 franků ve zlatě dostal panoš a číšník Sudlice 27. září 1410 rovněž na nákup zbraní a jiných nezbytných věcí pro vyzbrojení a

vystrojení armády, kterou král vyslal proti svým nepřátelům, jmenovitě straně Armagnaků (takže se rovněž zapojil do občanské války Burgund'anů s Armagnaky). Bertrand Schnerb dodal, že naproti tomu se nezdá být Vilém Sudlice na rozdíl od Jana Žižky, zapojen do jakékoliv diplomatické mise. To je v naprosté shodě, co víme o Vilému Sudlici na Moravě a v Rakousku, kde působil jako významný nájezdník a rozbojník, původně straník krále Václava IV., jemuž půjčil větší částku. Poté se stal předmětem celé řady půhonů v letech 1405 až 1407 (zřejmě i v jeho nepřítomnosti), 20. května 1407 dobyl spolu s Janem Sokolem z Lamberka v Rakousku město Lávu rakouského vévody Leopolda Habsburského a od ledna 1408 spolu se Sokolem vstoupil do služeb vévody Leopolda v Korneuburgu do července až října 1408, kdy se tam zúčastnil války s jeho bratrem vévodou Arnoštem. Vlastnil na jižní Moravě Litovany od roku 1399 a hrad Rabštejn od roku 1408.V popravčích a psaneckých zápisech jihlavských jsou jmenování jeho střelci při loupení u Jindřichova Hradce a v Rakousku v zápse z prosince 1416, třikrát je pouze jmenován samotný Vilém Sudlice a dvakrát je popsána jeho činnost vždy v zápisech před rokem 1417: jednou loupil "Sudlycz und Wylhelm vom Küperg" (Vilém Sudlice z Kraví Hory) u Hardeggu, Bitova, Lukova, Vranova a Nového Hrádku nad Dyjí v Rakousku a podruhé Mikuláš Pykloska z Boskovic vypověděl o podobném loupení snad Jana Žižky v Rakousku, přičemž kořist měla být odvezena k Vilému Sudlicovi a společně měli všichni ještě přepadnout město Humpolec. Celkově jako Jan Žižka střídal Vilém Sudlice působení na Moravě a v Rakousku s působením ve Francii a Burgundsku v letech 1404-1405, na podzim 1406, v říjnu 1407 a přinejmenším v září 1410.

Za třetí: jestliže Jehana Susque (vyslovované: Žán Sizky) - Žižku doprovázel jeho bojový druh snad z rodného kraje jižních Čech a později z jižní Moravy, z hradu Kraví Hora zřejmě v roce 1406 a též ze společného výpadu do Rakouska asi na jaře 1408, zužuje se nám identifikace Jehana Susque z několika Šišků eventuálně nějakého Siskeho nebo Sischeho jen a jediné bud' na Jana Žižku nebo moravského Šišku. A nikoho jiného! Oproti Janu Žižkovi, četně jmenovanému v Popravčí knize pánů z Rožmberka, několikrát v Popravčích a psaneckých zápisech jihlavských a též v proskripčních záznamech městské knihy Prostějova, když vyloučíme Oldřicha Stože z Bránic někdy počítaného k rodu Šišků, tak o dalším Šiškovi máme pouhé čtyři zmínky. Tyto zmínky o Šiškovi se k němu vztahují jednak jako služebník Vaňka z Dubě, jednou je výslovně Zikmundem z Kraví Hory jmenován v loupeživém bratrstvu na Kraví Hoře v roce 1410, dále je zmiňován jako zajatý bojovník z polské posádky v Elblagu Řádem německých rytířů na podzim 1410 a naposledy je o něm zmínka v díle Bartoloměje Paprockého. Ale v prvním případě se týkají Zikmunda Šišky, v případě zmínky u Paprockého se jedná o rytíře Jana Šišku z Kounic žijícího v 1. polovině 16. století, třetí zmínka je sporná, neboť žoldněř Šiška v Elblagu je jmenován v situacích bojové nepřítis lichterových (dvojí zajeť), takže v úvahou připadá jediná zmínka o ovšem málo významném Šiškovi jako spolubojovníkovi Jana Žižky na hradě Kraví Hora. Kromě toho lze zmínit ještě jednoho asi šlechtice Jana Žižku zaznamenaného v moravských zemských deskách v roce 1446, kdy se zakoupil na dvoře v Litohoři u Moravských Budějovic, protože ale předtím není o něm nikde jinde žádná zmínka, jednalo se buď' o teprve plnoletého mladšího šlechtice, nebo někoho málo majetného, těžko si lze představit, že by kdysi působil asi jako dvacetiletý a přitom byl pověřený poselstvím do Uher a Čech v Burgundsku. O výše řečeném jsem pojednal ve své studii *Jan Žižka z Trocnova – předhusitský hejtmán lapků u Čechách a na Moravě, doořan a kurýř v Burgundsku*, Vlastivědný věstník moravský, LXXIII, 2021 /3-4, s. 209 – 221.

Důvody totožnosti Jehana Susque s naším Janem Žižkou z Trocnova

Již v minulém článku v Kostnických jiskrách jsem zmínil tři indicie svědčíc

cí pro identifikaci Jana Žižky s Jehanem Susque. Jsou to tyto: prodej snad naloupených koní z Čech v Burgundsku, nepřítomnost Jana Žižky při dobývání rožmberských měst a první amnestie krále Václava IV. udělená Žižkovi 25. dubna 1407 pouhé dva dny před uzavřením satební smlouvy Antonína z Brabantu s Eliškou Zhořeleckou prostřednictvím francouzského, burgundského a brabantského poselství v Praze. Nelze nezmínit ještě důležité upozornění Bertranda Schnerbea na funkci Jehana Susqueho jako stolby vzácných koní burgundského vévody, kterážto funkce se v nomenklatuře vévodského paláce vůbec nenacházela a svědčila tak pro zcela výjimečné postavení českého panoše.

Shrnueme tedy důvody, proč můžeme ztotožnit Jehana Susqueho s Janem Žižkou: **1. Jan Žižka z Trocnova je v českých pramenech jmenován mnohem četněji a mnohdy na významné čelní pozici**, zatímco pouhé čtyři zmínky o Šiškovi (a jakémsi pozdním Janu Žižkovi na Litohoři), a to částečně sporné nebo nevýznamné, nesvědčí v Šiškově případě pro jeho ztotožnění s Jehanem Susque.

2. Jehan Susque je ve francouzských pramenech jedním z mála významných českých šlechticů uvedených jménem a přezdívkou či predikátem. Z celé řady českých šlechticů jsou takto ještě psáni Jean Ocors (Jan z Okoře), Simon Ostlingher (Zikmund Kdulinec z Ostromíře), Roger Rache (německý patricij z Kolína) a Guillaume de Sully (Vilém Sudlice z Litovan). První dva pobývali v Burgundsku skoro celý život a rovněž Jan z Okoře, Zikmund Kdulinec z Ostromíře a Roger Rache vedli také poselství, podobně jako kurýrem a členem několika poselství byl Jan Žižka, zatímco Vilém Sudlice proslul jako zdatný kondotíer.

3. Jehan Susque a Guillaume de Suly, tj. Jan Žižka a Vilém Sudlice přišli do Burgundska podle Bertranda Schnerbea současně v letech 1404-1405, pocházeli se stejného kraje jižních Čech a poté společně působili na hradě Kraví Hora na jižní Moravě v roce 1406 a asi též v Rakousku v roce 1408.

4. Jan Žižka a Vilém Sudlice, oba střídali pobyty v Českém království s působností v Burgundsku a Francii, přitom Jan Žižka zřejmě z důvodu osobní autority a určitého charisma pronikl až do diplomatických služeb v Burgundsku, zatímco Vilém Sudlice nikoliv a působil jen jako válečník v burgundských službách. Jestliže Vilém Sudlice se na rozdíl od Žižky nedostal do diplomatických služeb, je těžké si představit, že by se do nich dostal zcela nevýrazný lapka či šlechtic Šiška, eventuálně málo známý Jan Žižka z Litohoře.

Některé důsledky totožnosti Jana Žižky s Jehanem Susque

Například Žižkovo oloupení soukeníka Tandleře u Stražkova a jeho unesení asi kvůli výkupnému do Jemnice, kladené námi nejpозději do léta 1404, protože Jemnice spolu se Znojmem přešla od 20. února 1405 do vlastnictví markraběte Jošta, lze nyní položit do let 1402 – 1403, před 1. ledna 1404, kdy se Susque - Žižka objevil v Burgundsku. Proti námitkám, že markrabě Jošt přešel na stranu krále Václava IV. v září 1402, lze upozornit na listinu z 21. února 1405, ve které markrabě Jošt slibuje městu Znojmu ochranu před zásahy markraběte Prokopa, takže jeho strana dále existovala a bojovala.

Potrvrzovala by se také zpráva Aennea Silvia Piccolominiho v jeho České historii o Žižkově ukořistění 1000 koní v Mladé Vožici po založení Tábora v roce 1420 a o Žižkově výcviku husitských jezdců jako znalce a překupníka koní: „*své bojovníky naučil vsedat na koně, skákat, coulat a obracet se v kruhu...*“ Protože se Jan Žižka a král Zikmund Lucemburský osobně znali po Susqueově - Žižkově poselství do Uher a Čech v roce 1407, Zikmund by zřejmě vycházel ze znalosti Žižky jako předhusitského dvořana a diplomata, když mu sliboval jmenování správce Čech, velitelem vojska a vysokou odměnu ve zlatě, když ho uzná za českého krále. To bylo ovšem po Žižkově obrácení v reformního činitele a revolučního husitského velitele nemožné a naprosto nepřijatelné, takže je lží Aennea Silvia, že by Jan Žižka tento návrh v roce 1424 přijal!

Slovo a poslové zkázy

KE DVĚMA LITERÁRNÍM DÍLŮM, SE VZPOMÍNKOU NA PROF. IGORA KIŠŠE

Odkazy na Knihu knih čili Písmo sytí – při vši rozevlátosti tvůrců – literaturu. Nejen klasickou, i současnou. Jenomže mezi autorem a čtenáři stojí prostředníci (jako poslední v řadě korektor). Čím více prostředníků (k nimž u světové literatury patří navíc překladatelé), tím větší riziko zastření či zdeformování biblického odkazu, citátu, narážky ...

Jeden z andělů v knize Michala Viewegha Andělé všedního dne praví k lidskému hemžení: „Kdysi dávno, dokud jsem NEZNAL SVĚTOVÉ JAZYKY, jsem choval jisté iluze o lidské moudrosti, přirozené dobrotě a tak dále, ale sotva jsem pochopil, co lidé říkají, byl s náklonností šmytec.“ (s. 84, zvýrazňujeme) Místo „SVĚTOVÉ jazyky“ mělo v souvěті zjevně stát „SVĚTSKÉ jazyky“ jako synonymum „jazyků lidských“ v protikladu vůči „jazykům andělským“ (srov. 1 K 13,1). V důsledku nahrazení přívlastku „světské“ přívlastkem „světové“ vyznívá souvěті tak, že dotýčný anděl znal nejprve češtinu (jazyk „malý“), až poté jazyky světové (angličtinu atd., tj. jazyky, jimiž se baví turisté na Karlově mostě, kde se daná pasáž odehrává). Zjevný to nesmysl, sotva pocházející od autora ...

Když se spisovatel a nakladatel ve zlém rozcházeli, nechal se Vieweghův (dnes již bývalý) nakladatel v médiích slyšet, že po spisovateli „musel celé pasáže přepisovat“. Jedna biblická narážka přitom, jak vidno, vzala za své. Vieweghovská angelologie, už tak naivistická a poplatná celkově spíše náboženským schématům staré Persie (andělé znají pevně danou hodinu smrti lidí a mohou se jim nanevšys snažit zpříjemnit zbývající dny), ztratila alespoň jakés takés biblické ukotvení ... (Knížka přesto stojí za přečtení, neboť přece jen na vezdejší kolotání nabízí pohled shora; sám spisovatel ji řadí k vrcholům své tvorby.)

Umělým oplodněním, kde muž je jen „dodavatel materiálu“, se zabývá povídka Pipeta amerického spisovatele Jeffreyho Eugenidese, autora profilovaně křesťanského. Hlavní hrdina Wally během slavnostního „inseminálního večírku“ v newyorském bytě hostitelky nahradí v nestřeženém okamžiku v koupelně sperma „vítěze konkurzu“ (který mezitím s manželkou z večírku odešel) připravené v baňce spermatem svým. V této souvislosti opakuje přípitek, kterým předtím počastoval nastávající „těhuli“, svou dlouholetou lásku: „Plod' a množ se.“ (Z první ruky, s. 96, 98) Čistě gramaticky je sice takový překlad anglické předlohy (s. 80, 81: „Be fruitful and multiply.“) možný. Běží však o biblický citát. A ten měl být, mám za to, převzat doslova: „Plodtež se a rozmnožujte se.“ (Gn 1,28) Množné číslo brojí proti odosobněnému pojetí otcovství! Zpětně navíc vrhá ironické světlo na propriety opatřené „v newageových centrech“ (s. 89) a na aranž-má večírku: „Všimli jste si toho? I květiny se daly na multikulturalismus ...“ (s. 83)

V těsně předlistopadové Křesťanské revui rozebíral etické problémy související s asistovanou reprodukcí slovenský teolog Igor Kišš (21.7.1932-15.1.2018). Zkratka IVF (in vitro fertilisation, tj. oplodnění ve zkumavce) se tehdy jinak vyskytovala nanevšys v lékařské literatuře. Tři desetiletí po Kiššovi jako by některé jeho důrazy převzal Eugenides: Má být upřednostněn geneticky co nejdokonalejší „dárce“? Nemá stát v popředí pár? (Ke škodě Eugenidesových českých čtenářů v nakladatelství Host patrně Kišše nečetli.) Také ve Francii jako by v návaznosti na Kišše volali po aktualizaci odpovídajících právních předpisů (ty u oficiálně zřízené IVF zatím neumožňují anonymizovaným „dodavatelům materiálu“ stát se plnohodnotnými otci zúčastněnými na výchově, ač mnozí z nich by o to po čase stáli) ...

Pokud jde o biblické citáty, odkazy, narážky, působí ten či onen z tuzemských prostředníků (překladatelů, korektorů, nakladatelských redaktorů) namnoze jako posel zkázy.

František Schilla

Odkazy:

Viewegh, M.: Andělé všedního dne. Druhé město Brno 2014. Odpovědný redaktor Miloš Voráč. Vydání druhé.154 stran.

Eugenides, J.: Z první ruky. Z anglického originálu Fresh Complaint vydaného v New Yorku roku 2017 nakladatelstvím Farrar, Straus and Giroux přeložila Martina Neradová. Odpovědná redaktorka Lucie Bregantová. Jazyková redaktorka Jana Dolečková. Host Brno 2018. 1. vydání. 327 s. Eugenides, J.: Fresh Complaint. Stories. 4th Estate London 2017, 288 s.

KAREL ČAPEK: Z VÁLKY S MLOKY

“Kdo zde mluví?” zvolal jsem česky.
“Byl jsem tak směl, pane,” odvětil Mlok uctivě povstáváje. “Nemohl jsem odolati, slyše poprvé v životě český hovor.” ...
“Jakže,” užasl jsem, “vy umíte česky?”
“Náhoda mi zanesla do rukou tuto knihu,” odvece Mlok a podal mi knížku, kterou držel v ruce; bylo to Česky pro Mloky a její listy nesly stopy častého a pilného používání. “ Dostala se sem se zásilkou kněh obsahu poučného. Znam ji už celou z paměti, avšak nalézám v ní stále nové zdroje zábavy i poučení” ...
“Byl byste tak laskav a řekl mi,” tázal se nás milý besedník horlivě, “co jest nového ve stověžaté matičce Praze?”
“Ta roste, příteli,” odvětil jsem potěšen jeho zájmem a několika slovy jsem mu nastínil rozkvět naší zlaté metropole.
“Jak radostné jsou to zvěsti,” pravil Mlok s netajeným uspokojením. “Zdálipak ještě visí na Mostecké věži utaté hlavy popravených českých pánův?”
“Už dávno ne,” řekl jsem mu, poněkud (přiznám se) překvapen jeho otázkou.
“To jest věru škoda,” mínil sympatický Mlok. “Byla to vzácná historická památka. Buď bohu žalováno, že tolik znamenitých památností vzalo zasvě ve válce třicetileté! Neklamu-li se, byla tehdy země česká obrácena v poušť, zbrocenou krví a slzami...”
“Vás tedy upoutaly i naše dějiny,” zvolal jsem radostně.

Cedr a mandloň

Cedr libanonský – Cedrus libani,

jehličnatý strom z čeledi borovicovitých. Roste pouze na Blízkém Východě: Libanon, Sýrie, Turecko, Kypr – ve výškách 1400 – 2000 m nad mořem, je odolný proti mrazu. Stát Libanon má sice cedr na vlajce, ale strom byl na pohoří Libanon téměř vymýcen, zbyly dvě menší rezervace (jedna se jmenuje Cedars of God - Boží cedry). Cedry dorůstají výšky 20 až 40 m, průměr kmene při kořenech mají až 3 m. Mladé stromy mají pyramidální tvar koruny (jako smrk), staré tvar rozložitý, deštníkovitý (jako borovice). Nejstarší známé stromy mají za sebou přes 2000 let.

Jejich dřevo je velmi odolné i proti hmyzu a houbám, je růžové barvy a dlouhodobě krásně voní. Pryskyřice cedru má konzervační účinky, používala se na balzamování mrtvých, extrakt z ní k léčení ran. Dřevo bylo stavebním materiálem pro výrobu drahého nábytku, pro stavbu lodí a vznešených budov, jako byl Hospodinův chrám: *Tak budoval Šalomoun dům Hospodinův a dokončil jej. Přikryl jej cedrovými trámy a cedrovým obložením. Při celém domě dal vybudovat přístavbu a spojil ji s domem cedrovými knený... obložil také stěny domu uvnitř cedrovými deskami; od podlahy domu až ke stropu obložil vnitřek dřevem...* (1 Kr 6, 9-10; 15). Bylo to jistě krásné (dnes moderní!) a plnilo to chrám vůní, ale také to byla příčina, proč mohl být chrám snadno vypálen. Přesto bylo cedrového dřeva použito i při stavbě nového menšího chámu Zerubábelova po babylonském zajetí: *Dali peníze... potravu, nápoj a olej Sidóniánům a Týřanům, aby dopravovali cedrové dřevo z Libanónu k moři do Jafy...* (Ezdr 3, 7).

Cedrové dřevo však bylo i nákladným materiálem na domech boháčů: Kdo říká: „Vystavím si rozměrný dům...obložím jej cedrem a natřu rudkou.“ Zda proto budeš králem, když se budeš naparovat v cedrovi? (Jr 22,14-15). Protiklad trní versus cedr byl zřejmě na Blízkém Východě příslovecný. Když chtěl severoizraelský král Jóaš ponížit a zastrašit judského krále Amasjáše, odpověděl mu na výzvu k boji: *Na Libanónu vzkázalo*

“Zajisté, pane,” odušil Mlok. “Zejména pohroma bělohorská a třistaletá poroba. Četl jsem o nich velmi mnoho v této knize. Jste zajisté velmi hrdí na svou třistaletou porobu. Byla to velká doba, pane.”
“Ano, těžká doba,” přitakal jsem. “Doba útisku a hoře.”
“A úpěli jste?” ptal se náš přítel s dychtivým zájmem.
“Úpěli, trpíce nevýslovně pod jařmem sverepých utiskovatelů.”
“To jsem rád,” oddechl si Mlok. V mé knize to právě tak stojí... Rád bych jednou stanul na památném místě, kde byli popraveni čeští páni, jakož i na jiných slavných místech krutého bezpráví.”
“Měl byste se k nám podívat,” navrhl jsem mu srdečně...
“Jmenuji se Boleslav Jablonský,” upozornil nás Mlok ostýchavě. “Jest to po mém mínění krásné jméno, pane. Vybral jsem si je ze své knížky.”
“Co byste, pane Jablonský, vzkázal našemu národu?”
Mlok se na chvíli zamyslí. “Řekněte svým krajanům,” pravil posléze s hlubokým pohnutím, “řekněte jim... aby nepropadli staré slovanské ne-svornosti... a aby chovali ve vděčné paměti Lipany a zejména Bílou horu!

trní libanonskému cedru... (2 Kr 14,9). Cedrem začíná titul přírodopisného spisu krále Šalomouna, který se nám nezachoval: Dovedl také mluvit (kral: Vypsal též) o stromech od cedru, který je na Libanónu, až po yzop, který roste na zdi (1 Kr 5, 13). Prorok Ezechiel přirovnává silnou a rozpínavou Asýrii k mohutnému pyšnému cedru: Ez 31,3-14. Přitom to byli zřejmě právě Babylóňané a Asyřané, kteří vykáceli libanonské cedry.

Cedry byly sice symbolem stálosti a pevnosti, ale neodolaly ani lidem, natož Božímu hněvu: Hospodinův hlas poráží cedry, Hospodin poráží cedry libanónské (Ž 29, 5). Byly totiž také symbolem pýchy a bohatství, jak to přirovnává Izajáš (9,9-10): V pýše a velikášství srdce říkají: ...smokvoně byly vykácey, nahradíme je cedry. Ezechiel použil také obraz cedru, aby vyložil zajetí Judejců v Babylónii: *Veliký orel...přilétl na Libanon a vzal vrcholek cedru. Utrhl vršek jeho koruny a přenesl jej do země kramářů...* (Ez 17, 3-4).

Co však člověk jen chlubně slibuje, Pán Bůh dokáže uskutečnit: ...zemí vyprahlou změním ve vodní zřídla. V poušti dám vyrůst cedrům... (Iz 41,18-19). Cedry jsou nádherným Božím stvořením, a proto mohou být také obrazem Božího požehnání: *Spravedlivý roste jako palma, rozrůstá se jako libanonský cedr.* (Ž 92, 13).

Jak je to tedy s krásou, zdravím, nadáním, blahobytem? Jsou tyto dobré stránky života nepatřičné nebo dokonce hříšné? Nejsou, ale stávají se zhoubou člověku, když vedou k pýše, když se považují sám za strůjce svého úspěchu. Jsou však Božím požehnáním, zůstanu-li v Boží blízkosti, porostu-li pokorně

„v nádvořích našeho Boha“. Tam mohu skýtat blahodárný stín druhým a šířit vůni Boží přítomnosti. Umíme tak sloužit třeba jen svými malými schopnostmi a majetky?

Mandloň obecná – Amygdalus

communis patří mezi růžovité ovocné stromy s peckovitými plody, jako třešeň, švestka, broskvoň apod. Pochází ze severní Afriky a západní Asie. Je to keř nebo nízký strom. Květy má pětiplátné, téměř bílé, naružovělé. Plody jsou peckovice se zeleným, chlupatým, více méně suchým povrchem. Těží se jádra – „mandle“ z tvrdých pecek s dírkovaným povrchem. Jádra se užívají celá nebo se z nich lisuje aromatický olej. V Palestině rozkvétá mandloň již v lednu a odtud její hebrejské jméno **šaqued** = probouzet („čilý strom“).

Mandloňových větví použil Jákob, aby obelstil svého stejně lstivého tchána Lámana (Gn 30,37-39). Přerušovaně oloupané pruty předložené zvířatům měly působit na ovce a kozy, aby jejich mláďata byla strakatá, a tak připadla podle předběžné úmluvy Jákobovi. Je to stěží pochopitelný způsob, ale zabral. O řadu let později starý Jákob zahrnul mandle mezi „vzácnosti země“, které poslal po synech do Egypta vladaři, jímž byl jeho ztracený syn Josef, kterého však bratři dosud nerozoznali (Gn 43,11). Květy mandloně byly hlavní výtvarnou inspirací výzdoby zlatého sedmiramenného svícnu – menory - pro Stan Úmluvy (Ex 25,31-35). Rozkvetlá mandloň je pro starozákonního Kazatele obrazem bílé hlavy starců: *Člověk se bude bát výšek a úrazů na cestě; a rozkveté mandloň a těžce se povleče kobyłka...* (Kaz 12,5).

Zajímavá je hebrejská slovní hříčka v Božím oslovení proroka Jeremjáše: *Stalo se ke mně slovo Hospodino: „Co vidíš, Jeremjáši?“ Odpověděl jsem: „Vidím mandloňový prut.“ Hospodin mi řekl: „Viděl jsi dobře. Bdím nad svým slovem, aby se uskutečnilo“* (Jr 1,11-12). Hebrejská slova pro mandloň a rychlé uskutečnění jsou si podobná: šaqued – šoqued. Boží slib byl splněn brzy, jako brzy vykvétá mandloň.

Pavel Javornický

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace: Soukenická 15, 110 00 Praha 1, tel.: + 420 774 622 937, e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 592 Kč, jednotlivé číslo 13 +3 Kč. Č.ú.: 2101709261/2010
Redaktorka: Helena Bastlová
Tajemnice: Támar Kočnarová
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatele. Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne: Grafotechna plus, s. r. o. Lýskova 1594/33, 155 00 Praha 13
Distribuci provádí: ADLEX s.r.o.
Xaveriova 1888/45, 150 00 Praha 5 tel.: 251566451; 603716570
Fax: 251566451
e-mail: adlex@adlex.cz
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X